

หนังสือมนุษย ๖ บัปปฐมฤกษ์
เรื่อง

“การกระจายโอกาส ทางการศึกษา”

นายชวน หลีกภัย ประธานรัฐสภา
(28 พฤษภาคม 2562 – 20 มีนาคม 2566)

ถอดบทสัมภาษณ์เพื่อถ่ายทำวิดีโอ
หนังสือมนุษย ๖ บัปปฐมฤกษ์
ในโครงการห้องสมุดมนุษยออนไลน์

หนังสือมนุษย ฉบับปฐมฤกษ์
เรื่อง
“การกระจายโอกาสทางการศึกษา”

โดย

นายชวน หลีกภัย

ประธานรัฐสภา

(๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ – ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๖)

ถอดบทสัมภาษณ์เพื่อถ่ายทำวิดีโอทัศน์หนังสือมนุษย

ฉบับปฐมฤกษ์

ในโครงการห้องสมุดมนุษยออนไลน์

หอสมุดรัฐสภา

National Assembly Library of Thailand

ชื่อหนังสือ : หนังสือมนุษย ๖ บัปปฐมฤกษ์ เรื่อง
“การกระจายโอกาสทางการศึกษา”

บรรณาธิการ : นางสาวสุนิดา บุญยานนท์
นางสาวบุษราภรณ์ อัครนิธิยานนท์

ผู้ให้สัมภาษณ์ (หนังสือมนุษยกิตติมศักดิ์) :
นายชวน หลีกภัย
ประธานรัฐสภา
(๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒-๒๐ มีนาคม ๒๕๖๖)

ผู้สัมภาษณ์และถอดบทสัมภาษณ์ :
นางสาวปรียานุช คลอวุฒิวัฒน์

วันที่สัมภาษณ์ : ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๓

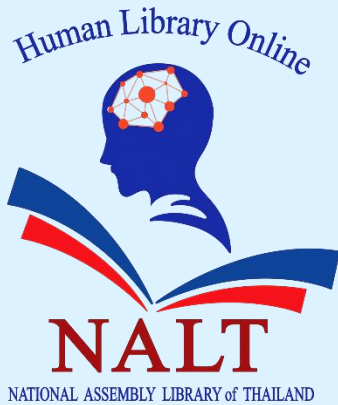
ผู้รับผิดชอบโครงการ : สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ภาพ : สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
รัฐสภา

ออกแบบปก-กราฟิก : นางสาววัลยา พุ่มต้นวงศ์

ปีที่เผยแพร่ : ๒๕๖๘

เผยแพร่โดย : หอสมุดรัฐสภา

“ห้องสมุดมนุษย์ออนไลน์” เป็นกิจกรรมหนึ่งของหอสมุดรัฐสภา ที่นำมนุษย์มาถ่ายทอดองค์ความรู้แทนหนังสือเล่ม โดยเรียกผู้ถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวว่า “หนังสือมนุษย์” และเผยแพร่ในลักษณะออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางการถ่ายทอดองค์ความรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่ช่วยลดข้อจำกัดด้านงบประมาณ และสถานที่ อีกทั้งยังสามารถเผยแพร่ความรู้ในวงกว้างเหมาะสมกับยุค New Normal

บทสัมภาษณ์ นายชวน หลีกภัย

ประธานรัฐสภา

(๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ – ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖)

เพื่อจัดทำวีดิทัศน์หนังสือมอบนุชย์ ฉบับปฐมฤกษ์

เรื่อง

“การกระจายโอกาสทางการศึกษา”

เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๓

ณ ห้องทำงานประธานรัฐสภา อาคารรัฐสภา

สัมภาษณ์โดย ปรียานุช คลอวุฒิวัฒน์

ถาม - ท่านคิดว่า การกระจายโอกาสทางการศึกษามีความสำคัญ และจำเป็นอย่างไร

ตอบ - ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเลยทีเดียวครับ เพราะว่าถ้ามองในเรื่องการบริหารประเทศนี้ต้องยอมรับว่าทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดก็คือ คน แต่ว่าคนที่จะมีคุณค่าก็ต้องเป็นคนที่มีคุณภาพหนึ่งในคุณภาพนั้นก็คือการเป็นผู้ที่มีความรู้ ความรู้นี้ก็ได้มาจากการศึกษาทั้งโดยส่วนตัวและโดยส่วนรวม เพราะฉะนั้น**การให้โอกาสคนได้มีความรู้ด้วยการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการสร้างทรัพยากรที่มีคุณค่า** ถ้าเรามีคนที่มีคุณค่ามีคุณภาพประเทศชาติของเราก็จะมีคุณภาพด้วยครับ

ถาม - อยากให้ท่านเล่าถึงประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมในการกระจายโอกาสทางการศึกษาของประเทศไทย และที่มาของแรงบันดาลใจที่ทำให้ท่านให้ความสำคัญกับเรื่องการกระจายโอกาสทางการศึกษา

ตอบ - ที่จริงโดยส่วนตัวผมก็เป็นเด็กต่างจังหวัดบ้านนอกนะครับ แต่ว่าโชคดีว่าพ่อเป็นครู ท่านก็ให้มรดกก็คือให้ลูกได้เรียนหนังสือ เพราะฉะนั้นผมได้ทำอะไร มีฐานะในตำแหน่งต่าง ๆ ได้ก็เพราะผมมีโอกาสได้เรียน ดังนั้นก็เลยคิดว่า**การสร้างโอกาสให้คนได้**

เรียนรู้มันมีความจำเป็นมาก ถึงได้ทำเรื่องนี้ในช่วงที่มีฐานะตำแหน่ง เป็นรัฐมนตรี เป็นนายกรัฐมนตรี และมีตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ผมเป็น กรรมการอยู่ในมหาวิทยาลัยหลายแห่งตอนที่ไม่ได้อยู่ในตำแหน่ง ทางการเมืองนะครับ และเมื่ออยู่ในตำแหน่งทางการเมืองได้เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ๓ ปี และได้เป็นนายกรัฐมนตรี ๒ ครั้ง ๖ ปีเศษ ในช่วงเวลาดังกล่าวมองเห็นความสำคัญในการ สร้างคนด้วยการให้ความรู้ให้การศึกษามีความรู้พอในระดับหนึ่ง โดยที่เราใช้ตัวเราเองเป็นตัวเปรียบเทียบก็ได้ว่าเราก็คงต่างจังหวัด คนหนึ่งไม่ได้มีทรัพย์สินสมบัติอะไรมากมายเพียงแต่เรามีโอกาสได้เรียน หนังสือ เมื่อมีโอกาสได้เรียนหนังสือก็มีสถานภาพพอที่จะไป ทำอะไรได้ไปเริ่มต้นอะไรได้ เพราะฉะนั้นเมื่อมีโอกาสผมจึงนำ ความคิดเหล่านี้มาใช้ เมื่อมีโอกาสอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ เช่น เมื่อเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ๓ ปี ผมเป็นคนเริ่มต้น ให้มีอนุบาลชนบท และโครงการดังกล่าวนี้ทำให้เด็กในต่างจังหวัด มีโอกาสได้เข้าเรียนชั้น ป. ๑ โดยมีการเตรียมตัวมา โดยปกติ อนุบาลจะมีเฉพาะในตัวจังหวัดเพียงโรงเรียนเดียว โรงเรียนเอกชน สมัยก่อนก็ไม่มีหรือมีน้อยมาก เพราะฉะนั้นเด็กในหมู่บ้านเมื่อ เข้าชั้น ป. ๑ แล้วเทียบกับเด็กในเมืองจะต่างกันมาก **ขณะที่เด็ก ในเมืองเข้า ป. ๑ อาจจะอ่าน ABC ออกแล้ว แต่เด็กในหมู่บ้าน ฟังภาษากลางยังไม่ออกเลย ยิ่งเห็นความแตกต่างเหล่านี้ อนุบาลชนบทจึงได้เกิดขึ้น** ในสมัยที่ผมเป็นรัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงศึกษาธิการ และมีพลเอกเปรมเป็นนายกรัฐมนตรีและท่านก็ให้การสนับสนุน นอกจากนั้น**ผมยังพยายามที่จะขยายโอกาสด้วยการสร้างโรงเรียนมัธยมมากขึ้น** เพราะในสมัยโน้นเด็กที่จบโรงเรียนชั้นประถม จบแล้วและได้เข้าโรงเรียนมัธยมนั้นมีเพียงไม่เกินร้อยละ ๔๐.๔๑ ทั่วประเทศ บางจังหวัดที่กั้นดารหน้อยก็มีนักเรียนได้เรียนในโรงเรียนมัธยมเพียงร้อยละ ๑๙ ร้อยละ ๒๐ แต่เมื่อถัวเฉลี่ยกับกรุงเทพฯ แล้วตัวเลขก็ออกมาเพียงร้อยละ ๔๐.๔๑ เท่านั้นเอง ดังนั้นการที่เราต้องขยายโรงเรียนไปให้เด็กและเยาวชนเราที่อยู่ไกลได้มีโอกาสนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญมากครับ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าต่อมาผมจะได้มีมติ ครม. ตั้งมหาวิทยาลัยไปในต่างจังหวัดถึง ๑๑ จังหวัดก็ตาม แต่โดยสภาพความเป็นจริง**แม้จะมีมหาวิทยาลัยมาอยู่ใกล้บ้านแต่เมื่อพ่อแม่ยากจนก็ไม่สามารถส่งลูกไปเรียนได้ จึงได้เกิดโครงการตั้งกองทุนให้เด็กได้กู้ยืมเรียนหรือ กยศ. ขึ้นในปี ๒๕๓๘** เป็นมติ ครม. และต่อมาผมเป็นนายกครั้งที่ ๒ ในปี ๒๕๔๑ ก็ออกเป็นพระราชบัญญัติรับรองกองทุนกู้ยืมนี้ ซึ่งเราเริ่มจากเงินทุนเริ่มต้น ๓,๐๐๐ ล้านบาท ปัจจุบันนี้เงินทุนดังกล่าวยังหมุนเวียนอยู่ถึง ๖ แสนกว่าล้านบาท และมีผู้ได้เรียนประมาณ ๕ ล้าน ๙ แสนคน เกือบ ๖ ล้านคน เพราะฉะนั้นนี่ถือว่าเป็นการลดช่องว่างของสังคมได้มากและคนเหล่านี้ก็จบการศึกษาและมีโอกาสได้ทำงานเหมือนอย่างที่เรามีโอกาส ผมถึงใช้ความที่ผมมีโอกาสมาเป็นประโยชน์ต่อคนอื่น เมื่อตัวเองก็ได้โอกาส

มาเรียนหนังสือเมื่อวันหนึ่งได้มีฐานะตำแหน่งก็พยายามที่จะสร้างโอกาสนั้นให้กับเยาวชนคนไทยทั่วประเทศได้เรียน รวมทั้ง **ทำนโยบายให้เด็กได้ดื่มนม อันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างคุณภาพคน** ผมถึงได้ย่ำว่าประเทศเราถ้าเรามีคนที่มีคุณภาพ ประเทศเราก็มีคุณภาพ และคุณภาพนี้ไม่ใช่มีปริมาณอย่างเดียว เพราะถ้ามีปริมาณมากแต่คุณภาพไม่ดีก็ยากที่ประเทศเราจะมีคุณภาพได้ ดังนั้นนอกเหนือจากปริมาณแล้วคุณภาพก็ต้องถึงด้วย คุณภาพดังกล่าวก็คือตั้งแต่ด้านสุขภาพอนามัย ร่างกายแข็งแรง จนกระทั่งสมองดีและมีความรู้ในที่สุด เป็นส่วนสำคัญในการสร้างคนให้มีคุณภาพเพื่อจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาบ้านเมืองต่อไปในอนาคต นี่คือการประสบการณ์เหตุการณ์ที่ผ่านมาที่ได้ทำมาจนกระทั่งทุกวันนี้ครับ

ถาม - จากที่ท่านเล่าว่าท่านมีความสนใจเรื่องของโอกาสทางการศึกษามาตั้งแต่เด็ก มีแรงบันดาลใจเรื่องใดเป็นพิเศษหรือไม่ที่ทำให้ท่านสนใจเรื่องนี้เป็นพิเศษ

ตอบ - ก็มีความสนใจทางด้านการเมืองติดตามเหตุการณ์บ้านเมืองมาตั้งแต่เด็กถึงแม้ว่าจะอยู่บ้านนอกไม่ค่อยมีข่าวสารให้เราทราบ แต่เนื่องจากเป็นลูกครุ ครูก็จะมีความรู้มาก บรรดาครูเพื่อน ๆ พ่อผมก็จะคุยกันถึงเรื่องการบริหารการเมืองให้ได้ยินได้ฟังกันอยู่เสมอ ดังนั้นผมก็มีใจจดจ่ออยากมาทำงานด้านการเมือง ผมก็เลยเป็น

นายชวน หลีกภัย

ประธานรัฐสภา (๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ - ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖)

คนเดียวในรุ่นที่จบเป็นเนติบัณฑิตรุ่นที่ ๑๗ เป็นคนเดียวในรุ่นนั้น จาก ๑๓๐ คน ที่ตัดสินใจไม่เป็นผู้พิพากษาและไม่เป็นอัยการ มาทำงานการเมือง ด้วยเหตุผลที่ว่าสนใจงานเรื่องอย่างนี้ และ**เมื่อมีโอกาสเป็นนักการเมืองแล้ว ก็ตอบแทนบุญคุณประชาชนที่เลือกเรา**โดยการมาทำผลงานที่เป็นผลประโยชน์ให้กับประชาชน

ถาม - แบบนี้อาจถือได้ว่าสถาบันครอบครัวได้มีส่วนสนับสนุนให้เรา ได้มีโอกาสมาทำงานด้านการกระจายโอกาสทางการศึกษานี้ด้วย ใจไหมคะ

ตอบ - ที่จริงพ่อแม่ผมก็ไม่เคยนึกว่าผมจะมีโอกาสมาเป็น นักการเมือง แม่ผมไม่มีความรู้พ่อเป็นครูแต่แม่นี้ไม่มีความรู้ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ แต่ว่าพ่อว่าอย่างไรแม่อีกว่าอย่างนั้น ดังนั้น พวกเราก็มีโอกาสได้เรียนหนังสือแต่เผชิญโชคที่ว่าพี่น้อง ๙ คน เสียชีวิตไปคนหนึ่งเหลือ ๘ คน ทั้ง ๘ คนก็เรียนหนังสืออยู่ในเกณฑ์ ที่ใช้ได้ นอกจากผมแล้วน้องชายผม ถาวร หลีกภัย ก็ที่เป็นที่หนึ่งใน จังหวัดตรังในสมัยนั้น ดังนั้น**เมื่อเราได้เรียนหนังสือและก็สามารถ เรียนได้จนจบและเราก็ได้ใช้โอกาสนั้นตอบแทนคุณบ้านเมือง ด้วยการที่ผมกลับไปเป็นนักการเมือง**แล้วผมได้นึกถึงสภาพในอดีตว่า ตอนที่เรามีโอกาสได้เรียนนั้น เราก็ต้องอยู่ยากลำบาก เช่น ต้องมา อยู่วัดอมรินทราราม น้องชายเรียนที่จุฬาฯ อยู่วัดสำเหร่ ผมอยู่วัด ๘ ปีเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายไม่ต้องเสียค่าหอพัก ได้กินข้าววัด ตอนเช้าวันละมื้อ ด้วยเหตุผลเหล่านี้ทำให้สามารถอยู่ได้ ดังนั้น**เมื่อมีโอกาสทำอะไรถึงจะตอบแทนบุญคุณประชาชนได้ เวลาลงเลือกตั้งเราก็จะไม่ใช้เงินซื้อเสียง และวิธีการทำงานก็จะมุ่งที่ ประโยชน์พี่น้องประชาชนของเรา** นี่คือสิ่งที่คิดมาแต่ต้นและก็ทำ ในสิ่งที่ตัวเองเชื่อ

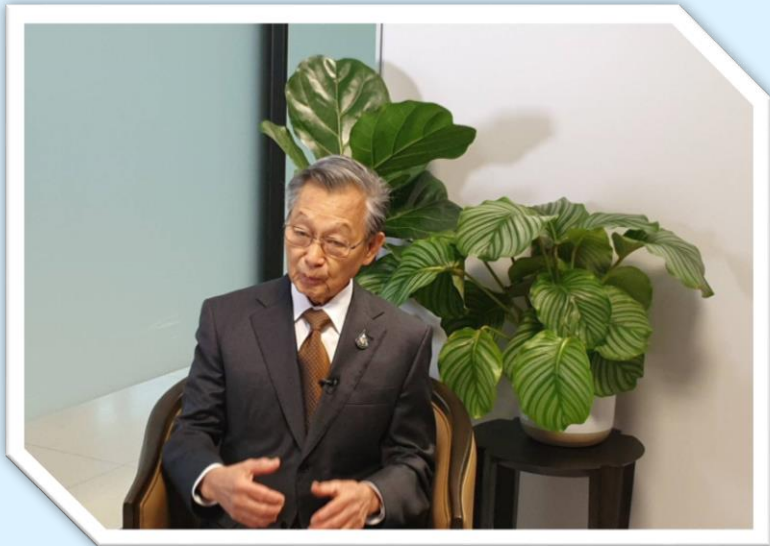
ถาม – ท่านเห็นว่ารัฐสภาควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุน การกระจายโอกาสทางการศึกษาอย่างไรได้บ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในบริบทของห้องสมุดรัฐสภาควรสนับสนุนอย่างไรได้บ้าง

ตอบ - ควรอย่างยิ่งนะครับไม่เฉพาะห้องสมุดเท่านั้น แต่ว่านโยบายด้านการศึกษาที่เป็นประโยชน์ไม่ว่าจะเสนอโดยฝ่ายใดก็ตาม สมาชิกรัฐสภาควรให้การสนับสนุนเท่าที่ผมติดตามฟังเวลาอภิปรายเรื่องนี้ผมสังเกตว่าสมาชิกรัฐสภาเกือบทุกคนนะครับมีความคิดที่ตรงกันว่าอยากให้โอกาสกับเยาวชนไทย แต่อันหนึ่งที่เห็นความแตกต่างก็คือ บางคนก็คิดเพียงเพื่อให้เรียนแต่ไม่คิดว่าคนนั้นจะมีพฤติกรรมเป็นอย่างไร ดังนั้นเราจะเห็นว่าเวลาพูดถึงกองทุนกู้ยืมนี้บางคนจะบอกว่าเด็กนี้เมื่อยืมแล้วควรจะคืนเงินเพราะว่าเป็นการสร้างคนที่มีความรู้และคนดี แต่บางคนบอกว่าไม่ได้สนใจคือมีความคิดว่าไม่ต้องคืนเงิน เหมือนหนึ่งว่าได้ประโยชน์แล้วก็โกงหลวงไปเลย คือไม่คืนเงินไปเลย ๒ แนวคิดนี้จะสามารถวัดความคิดของนักการเมืองได้ว่าคนหนึ่งคิดในเชิงสร้างสรรค์ หรืออีกคนคิดในเชิงหาเสียง **คนที่คิดในเชิงสร้างสรรค์ก็จะเห็นว่า ควรให้คนได้มีโอกาสกู้ยืมเงินและเมื่อมีงานทำก็ควรจะคืน แต่คนที่ไม่คิดในเชิงสร้างสรรค์คือคิดในเชิงหาเสียงอย่างเดียวก็จะคิดว่าเมื่อจบแล้วก็ไม่ต้องมาคืน ขอให้จบมามีงานทำก็แล้วกัน** นี่ก็ถือว่าเป็น

แนวคิดที่ต่างกันโดยสิ้นเชิง ซึ่งผมขอสนับสนุนแนวคิดแรกก็คือ จบแล้วก็ควรได้ตอบแทนบุญคุณบ้านเมืองโดยการคืนเงินที่ กู้ยืมไปครับ

ถาม - ในส่วนของห้องสมุดรัฐสภาท่านเห็นว่า ควรเปิดโอกาส ให้เยาวชนหรือประชาชนทั่วไปได้มีโอกาสเข้ามาเรียนรู้หรือใช้ องค์กรความรู้ของห้องสมุดด้วยไหมคะ

ตอบ - ผมว่าถ้ามีความพร้อมนะครับ **เมื่อไหร่ที่สภาเปิดหรือว่า เครื่องไม้เครื่องมือเหล่านี้พร้อมรับบุคคลภายนอกได้ก็ควร จะ เปิดโอกาสครับ**

ถาม - ขอให้ท่านฝากถึงเด็กหรือเยาวชนที่มีโอกาสทางการศึกษา แล้วควรไขว่คว้าสิ่งเหล่านั้นไว้อย่างไรดีคะ

ตอบ - จริง ๆ เรื่องนี้ต้องยอมรับว่าต้องปลูกฝังคนให้มีความเชื่อ เรื่องการพึ่งพาตัวเอง เรื่องการพัฒนาตัวเอง อย่างที่เรียนแล้วว่า **การศึกษาไม่จำเป็นต้องอยู่ในโรงเรียนเสมอไป ยิ่งยุคสมัยนี้ที่มี เทคโนโลยีการสื่อสารที่สะดวกมากขึ้นกว่าเดิมก็สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองได้ แต่ว่าต้องสร้างความรู้สึกลึกซึ้งที่อยากจะเรียนรู้เพื่อหาความรู้ให้เกิดขึ้นให้ได้** แล้วทั้งผู้ปกครองก็ดี ทั้งฝ่ายบ้านเมืองก็ดี ก็ให้การสนับสนุนครับ

ถาม – ผลงานที่ท่านประทับใจที่สุดเกี่ยวกับการกระจายโอกาสทางการศึกษาคือเรื่องอะไร

ตอบ – สิ่งที่ผมภูมิใจเสมอก็คือว่าได้ใช้ประสบการณ์ชีวิตตัวเองเมื่อตอนที่มาเรียนกรุงเทพฯ ที่ต้องหาวัดอยู่เพราะว่าพ่อแม่ส่งไม่ไหว พี่น้องเข้ามาเรียนน้อง ๆ ก็มาเรียนกันทุกคนเราก็ต้องตั้งรกรากอยู่วัด ผมเรียนที่ธรรมศาสตร์ก็อยู่วัดอัมรินทร์ ข้ามเรือไปมา ๕๐ สตางค์ น้องผมเรียนที่จุฬาก็อยู่ที่วัดสำเหร่ นั่งรถไปกลับจุฬาสำเหร่ก็วันละบาท อันนี้ก็คือโอกาสของคนต่างจังหวัด เหมือนกับคนไทยที่ไปเรียนต่างประเทศนั่นแหละ เมื่อไม่มีญาติพี่น้องก็ต้องตั้งรกราก ผมก็เป็นหนี้บุญคุณวัดเป็นหนี้บุญคุณหลวงพี่ หลวงพ่อ เป็นหนี้บุญคุณศาสนาเพราะว่าถ้าไม่มีวัดก็ลำบาก ผมเป็นหนี้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นหนี้สถาบันการศึกษา ผมเรียนโรงเรียนศิลปศึกษา (เตรียมมหาวิทยาลัยศิลปากร) ต่อมาคือวิทยาลัยช่างศิลป์ ความรู้ที่ผมเรียนจากโรงเรียนเตรียมกลายเป็นความรู้ที่ผมใช้เป็นเครื่องมือในการหาเงินระหว่างเรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คือรับจ้างเขียนรูป สิ่งเหล่านี้สังคมของเรามีวัฒนธรรมของตัวเองที่เราต้องตอบแทน ดังนั้น**เมื่อเรามีโอกาสก็ต้องตอบแทนบุญคุณสังคม เพราะว่าคุณค่าเล่าเรียนเอะไรเออ ล้วนมาจากภาษีประชาชนทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นก็คิดว่าทำอย่างไรเราจะใช้โอกาสที่เรามีเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม** ไม่ใช่ว่า

เราเคยลำบากต่อไปนี้สับโอกาสหาความร่ำรวยหาความสุขเสีย เพราะเราเคยลำบากมาแล้ว แต่ผมคิดในอีกมุมหนึ่งว่าเราเคยลำบากมาแล้วทำอย่างไรที่ลูกหลานประชาชนถึงจะไม่ลำบากอย่างเราก็เลยคิดเรื่องนี้ขึ้นมา ดังนั้นเมื่อผมได้ยินสิ่งที่ศาสตราจารย์ นายแพทย์ท่านหนึ่งพูดถึงนโยบายหนึ่งให้ผมฟังในงานศพว่า

“นายกชนรู้โหมนโยบายที่ทำให้เด็กตึมนมของท่านเนียทำให้คนไทยสูงขึ้น ๑๑ เซนติเมตร” ผมไม่เคยทราบเลยครับ ก็เลยไปค้นกันดู ดร.อิสระ เสรีวัฒนวุฒิ ท่านก็ช่วยกันค้นดูปรากฏว่าเมื่อตอนเริ่มนโยบายให้เด็กตึมนมทั่วประเทศ คืออนุบาล ๑ อนุบาล ๒ อนุบาล ๓ ป. ๑ ป. ๒ ป. ๓ ป. ๔ ซึ่งผมทำไว้นะครับ แต่ว่าพอคุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มา ท่านนายกอภิสิทธิ์ก็ได้ขยายถึง ป. ๕ ป. ๖ ด้วย แต่ว่าเมื่อตอนที่เริ่มทำเรื่องนี้ให้เด็กตึมนมนี้ผมจำได้งบประมาณแผ่นดินก็มีน้อยแต่ว่าเป็นนโยบาย ก็เชิญผู้อำนวยการสำนักงาน มาคุยท่านก็ยอม และตั้งงบประมาณว่าให้เด็กทั่วประเทศ อนุบาล ๑ ๒ ๓ และ ป. ๑ ป. ๒ ป. ๓ ป. ๔ ได้ตึมนมทั่วประเทศ ก็ใช้เงินไปในขณะนั้นหลายร้อยล้าน ถึงปัจจุบันก็คงหลายพันล้าน เป็นหมื่นล้านแล้ว แต่ผลก็คือว่าในที่สุดสระเด็กที่เข้าเรียนเปลี่ยนไป ดร.กษมา วรวรรณ เลขาธิการ สปช. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติสมัยนั้นก็เล่าให้ฟังว่า เสื่อกระโปรงกางเกงเบอร์ ๑ ขององค์การคำครุสภาขายไม่ออก เพราะหลังจากเด็กตึมนมแล้วสระของเด็กก็เปลี่ยนไป ผมได้ไปดู

ด้วยตัวเองไปที่ร้านค้าเลยไปถามด้วยตัวเอง แต่ที่คุณหมอได้บอกว่า เด็กสูงขึ้นเป็นเซนติเมตรนี้ไม่มีความรู้ ก็ปรากฏว่าในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ หลังจากเราเริ่มโครงการนี้มา ๒-๓ ปี เขาวัดความสูงของเด็กไทยไว้ อายุเท่านี้สูงเท่านี้ และต่อมาอีก ๑๐ กว่าปีเขาวัดความสูงของเด็ก ที่อายุเท่าเดิม จะเห็นว่าความสูงเปลี่ยนไปถัวเฉลี่ยประมาณ ๑๑ เซนติเมตร แต่ว่าที่ยืนยันจริง ๆ ก็คือทำไมประเทศไทยมีทีม วอลเลย์บอลหญิง แข่งกับบราซิลได้ แข่งกับจีนได้ แข่งกับรัสเซียได้ แข่งกับอเมริกาได้ อันนี้ต้องชื่นชมความสามารถของทีม วอลเลย์บอล แต่ว่าส่วนหนึ่งของการที่สรีระของสตรีไทยสูงขึ้น อย่างนั้นมันก็มาจากนโยบายตีมนมเป็นตัวหลัก แต่ที่เรายังไม่รู้ก็คือ สมองแต่ก็เชื่อว่าคงต้องดีกว่าเดิมแน่ อันนี้คือส่วนหนึ่งที่ผม ภาคภูมิใจเพราะคนนอกคือศาสตราจารย์นายแพทย์เป็นคนมาเล่า ให้ผมฟังนะครับ แต่ว่า**ในสิ่งที่ทำให้คนมีโอกาสเรียนนี้ผมภูมิใจในแง่ที่ว่าเราสร้างคนที่เป็นทรัพยากรคนที่ไม่มีโอกาสกลับได้เรียนจบมหาวิทยาลัยและได้ทำงานราชการก้าวหน้า แต่สิ่งที่ผมคิดใจก็คือว่าคนเหล่านี้เมื่อเรียนจบแล้วคืนเงินหรือไม่ อันนี้คือสิ่งที่ต้อง**

รณรงค์ และในสภานี้ก็เลยสอบถามว่าเจ้าหน้าที่ข้าราชการสภาผู้แทนฯ สองพันคนนี้กู้ยืมเงินเรียนกี่คนคืนหรือยัง ปรากฏว่า มีคนกู้ยืม และรับราชการที่นี้ร้อยละกว่าคน ซึ่งสภาก็ได้ทำโครงการให้สามารถ กู้เงินยืมเงินเพื่อไปคืนเงินกองทุน และผมเป็นประธานสถาบัน พระปกเกล้าก็ออกกระเปียบให้ว่าต่อไปนี้ใครที่จะมาเรียน

นายชวน หลีกภัย

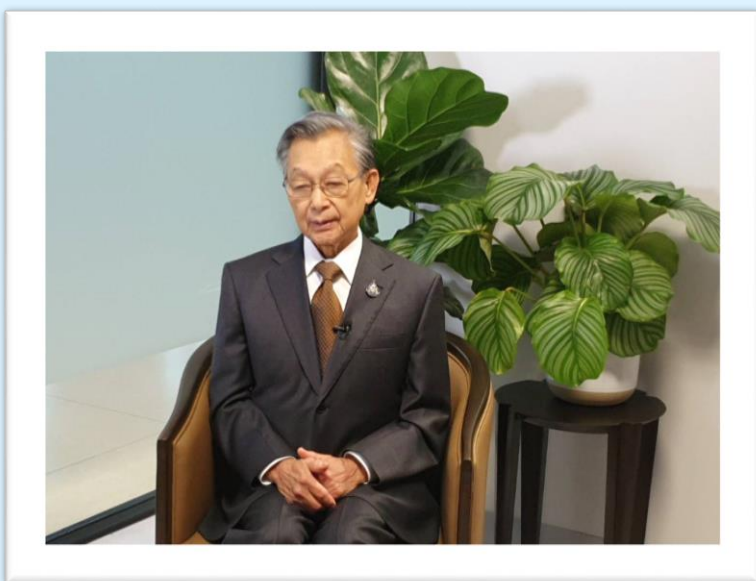
ประธานรัฐสภา (๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ - ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖)

สถาบันพระปกเกล้าหากเคยกู้ยืมเงิน กยศ. แล้วไม่คืนเงินจะไม่รับ และที่สำคัญมากก็คือว่าได้ขอให้องค์กรทั้งหลายได้ตรวจสอบเพื่อจะได้ทราบว่า **นอกจากมีความรู้ก็ต้องเป็นคนดีด้วย ไม่ใช่รู้แต่เก่งในการ**

โกง ถ้าเริ่มต้นมีความรู้มีเงินเดือนกินแต่ไม่ยอมคืนเงินเท่ากับเรา สร้างคนที่มีความรู้สูงแต่งงานชิ้นแรกก็คือโกงเงินหลวง เพราะถ้าไม่คืนเงินรุ่นน้องก็ไม่ได้เรียน เพราะเวลานี้เดี๋ยวนี้รัฐบาลเขาไม่ได้ตั้งบให้แล้วเขาใช้เงินตั้งแต่เมื่อสมัยผมเป็นนายกหมุนเวียน จนกระทั่งบัดนี้หลายแสนล้านบาทนี่มาเป็นทุนหมุนเวียนให้เด็กได้เรียนก็ همینล้าน ดังนั้นจึงต้องเรียกร้องให้คนที่กู้ยืมเงินและได้งานทำแล้วคืนเงินส่วนคนที่ยังไม่มียานทำก็เห็นใจว่ายังไม่มียานทำก็ต้องหาทางช่วยเหลือต่อไป และนี่คือสิ่งที่ภาคภูมิใจว่าได้ทำโครงการความจริงแล้วในตอนที่เป็นนักการเมืองนั้น **ตอนที่ได้เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขผมเป็นคนเริ่มเรื่องรักษาฟรี รักษาฟรีเด็กและผู้สูงอายุ คือเอาเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่ง เด็กอายุ ๑๒-๑๓ ขวบ รักษาฟรี และหลังจากนั้นก็ใช้เงินของ กระทรวงศึกษาธิการสำหรับเด็กมัธยม หลังจากนั้นอายุ ๒๐ ก็รักษาฟรี แต่ช่วงเวลาที่อายุไม่เกิน ๒๐ ต้องจ่ายเงิน** เวลาไปโรงพยาบาลแต่ถ้าฐานะไม่ดีก็ถือบัตรผู้มีรายได้น้อย วิธีนี้ทำให้โรงพยาบาลไม่ล้มไม่เป็นหนี้เป็นสินเพราะได้เงินจากคนที่มีเงิน มาช่วยแต่คนที่ไม่มีเงินก็ต้องบริจาคผมเป็นคนเริ่มต้นเรื่องนี้ขึ้นมา

เพราะผมถือว่าช่องว่างของบ้านเมืองเราอย่าไปดูตัวเลขรายได้เสมอไปไม่จำเป็นว่าคนต้องรวยเท่ากัน ผมถือว่าเมื่อผมเป็นนายกรัฐมนตรีผมถือหลักว่าผมไม่สามารถสร้างให้คนรวยเท่ากันหมดได้ ทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน อันนี้คือความเหลื่อมล้ำที่เราต้องทำให้ได้ เราอย่าให้เกิดความเหลื่อมล้ำเรื่องความมีความจน ไม่มีระบบไหนไม่ใช่เฉพาะประชาธิปไตยคอมมิวนิสต์หรือเผด็จการ **ไม่มีวันที่เราจะทำให้คนรวยเท่ากันทุกคนได้ แต่ว่าจะอย่างไรถึงเขาจะรวยหรือเขาจะจนก็ตาม เขาจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน** เมื่อใครทำผิดก็ต้องรับผิดชอบไปตามกฎหมายไม่ใช่รวยกว่าแล้วไม่มีความผิดจนผิดนิดเดียวก็เอาเรื่องมากอย่างนี้ไม่มีความยุติธรรม ซึ่งอันนี้เป็นส่วนสำคัญ ดังนั้นผมจึงมีความคิดว่ากรณีของคนที่มีโอกาสแล้วก็ต้องคิดชดเชยให้กับสังคมด้วย อันนี้เป็นส่วนสำคัญเพราะประเทศนี้เป็นประเทศที่เปิดโอกาส คนมาจากประเทศไหนก็ไม่ว่าพ่อแม่มาจากต่างประเทศมาเติบโตมามีโอกาสได้ อย่างคนที่พ่อแม่มาจากอินเดีย รุ่นผมนะครับเรียนธรรมศาสตร์เนี่ยพอหกหัววันหนึ่งได้มีโอกาสเป็นประธานศาลฎีกา แล้วมาเป็นองคมนตรี พ่อแม่มาจากเมืองจีนลูกเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ประเทศไทยจะเป็นอย่างนี้ประเทศไทยให้โอกาสคนทุกคน เราจึงต้องนึกถึงบุญคุณของบ้านเมือง เพราะเหตุนี้**อย่าไปทำอะไรที่กระทบต่อความมั่นคงของบ้านเมือง อย่าไปทำอะไร**

ที่เป็นการทำงานจิตโงกน ซึ่งจะทำให้บ้านเมืองเราทรุดโทรม
ซึ่งผมเห็นว่านอกเหนือจากเราจะทำให้คนมีความรู้มีคุณภาพแล้ว
เราก็ต้องสร้างคนดี ที่มีคุณธรรมและมีความซื่อสัตย์สุจริต พร้อม ๆ
กันไปด้วยครับ

ถาม - มีคำถามสืบเนื่องที่ท่านได้เล่าเรื่องที่ท่านเคยได้รับโอกาสทางการศึกษามาทั้งหมด ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเราอาจสรุปได้ว่าความรู้ไม่ใช่เป็นสิ่งเดียวที่เราได้รับจากการศึกษาแต่เรายังได้รับสิ่งอื่นอีกด้วย เช่น พันธมิตร และเรื่องอื่น ๆ อีกมากมาย

ตอบ - เห็นด้วยครับ และผมเห็นว่า**การเรียนรู้ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ในชีวิตจริงด้วยไม่ใช่ดูความรู้ในตำราอย่างเดียว เขาถึงพยายามให้เด็กอย่างน้อยที่สุดก็ต้องมีกิจกรรมระหว่างเรียนรู้ปฏิสัมพันธ์กับชีวิตจริง ต้องเจอทั้งสิ่งที่ผิดหวังและสมหวัง** ผมเป็นกรรมการมหาวิทยาลัยบางแห่งนี้ นักศึกษานิสิตออกจากอกพ่อแม่มาอยู่หอพักประจำมีปัญหาคนเดียวก็ฆ่าตัวตาย เพราะอะไร เพราะเด็กโตขึ้นมาด้วยความอ่อนไหว เนื่องจากว่าพ่อแม่ดูแลดีเกินไปจนช่วยตัวเองไม่ได้เจอปัญหาคือคนเดียวก็คิดสั้นอันนี้เศร้ามากนะครับ อันนี้ผมคิดว่าทุกคนต้องเรียนรู้ให้ได้เมื่อเจอปัญหาอุปสรรคต้องรู้ว่าการต่อสู้เพื่อชนะอุปสรรคคืออะไร ต้องรู้จักอดทนในสิ่งที่ยังไม่ได้ ไม่ใช่เรียกร้องเอาอะไรทุกอย่างเหมือนกับเอาเปรียบคนอื่นในสังคม ถ้ามีคนที่ไม่สำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม เราก็จะมีปัญหาเพราะฉะนั้นต้องสร้างคนที่มีประสบการณ์ในชีวิต แล้วก็มีความอดทนมีความเข้าใจ ที่เขาว่ามี IQ ก็ต้องมี EQ ใช่มั้ยครับที่เราพูดกันมากก็คือต้องรู้จักรอคอยต้องรู้จักเสียสละให้คนอื่น **ไม่ใช่คิดแต่จะเอาอย่างเดียวจะต้องรู้จักเสียสละให้สังคมส่วนรวมบ้าง**

เราจึงเรียกร้องว่า เวลามีคนระดับผู้ใหญ่ ข้าราชการ นักการเมือง ก็ตาม ที่คอร์รัปชันโกงกิน กับคนที่ซื่อสัตย์ก็ให้ย้อนกลับไปดูประวัติ คนเหล่านั้นจะเห็นว่ามามีที่มาต่างกัน เช่น ฝึกมาตั้งแต่เด็กว่า เอาเปรียบคนอื่นตั้งแต่ต้น โกงคนอื่นตั้งแต่ต้น พอโตมาเป็นใหญ่ เป็นโตก็โกง เพราะฉะนั้นเราก็ต้องสร้างพื้นฐานที่ดีตั้งแต่เด็ก ก็เลยเล่าว่าขณะนี้กำลังทำโครงการใหม่ เรียกว่าโครงการบ้านเมือง สุจริตขึ้นในสภา ของบไว้ ๒๐ ล้าน ไม่ตั้งองค์กรใหม่ซึ่งสิ้นเปลืองเงิน สิ้นเปลืองคน แต่เราจะทำผลงานร่วม เช่น เชิญอธิการบดี เชิญ ที่ประชุมมหาวิทยาลัย เชิญที่ประชุมราชภัฏ เชิญที่ประชุม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สื่อมวลชนและองค์กรมาร่วม ปลุกฝังเยาวชนในโรงเรียนในสถาบันการศึกษา ให้อึดความซื่อสัตย์ สุจริต ในแง่การเมืองอย่าขายเสียงเหล่านี้ เป็นต้น แล้วก็จะทำให้ คนเหล่านี้มีภูมิต้านทานในระดับหนึ่ง ซึ่งถ้าเราทำได้แบบนี้ วันข้างหน้าเราก็อาจจะมีหลักประกันบ้าง ไม่ใช่ว่าเดี๋ยวนี้ใครมีเงิน ก็ซื้อเอา ลงสมัครผู้แทนมีเงินซื้อเอา ถ้าเป็นอย่างนี้ก็ไม่ต้องเลือกตั้ง ประมุขเอาเลยถ้าเป็นอย่างนี้นะครับ แล้วคนที่ซื้อมานี้ร้อยทั้งร้อย ครับ ลงทุน ๒๐ ล้าน คุณคิดว่าเขาจะมาเอาคืนเดือนละแสนหรือ เป็นไปไม่ได้ เขาต้องโกงตัวไม่โกงก็ให้พรรคโกง เพราะฉะนั้นเราต้อง สร้างภูมิคุ้มกันการไม่โกงตั้งแต่เด็ก ๆ จะไปหวังขัดเกลาตอนอายุ มากนี้ยาก **โครงการบ้านเมืองสุจริตนี้จึงได้เริ่มขึ้นแล้วครับ ขณะนี้ กำลังตั้งกรรมการและจะนัดประชุมเพื่อให้คนเหล่านี้ไปช่วยรณรงค์**

**เช่น ขอร้องมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาว่าในช่วงสองวิชา
อะไรก็ตาม ช่วยปลูกฝังเรื่องนี้ไปด้วยนะ ปลูกฝังเรื่องความซื่อสัตย์
สุจริตไปด้วย** อันนี้เป็นวิธีที่คิดว่าไม่ได้เล็งผลเลิศนะครับ หวังเห็นว่า
สมมุติใน ๑๐๐ คนอาจน่าจะได้สัก ๑๐ ๒๐ ๓๐ ๔๐ คน ที่เริ่ม
ปลูกฝังความเชื่อว่าเป็นของไม่ดี ไม่ใช่ว่าโตขึ้นมา มีโอกาส
เมื่อไหร่โกงเมื่อนั้น ในที่สุดคนเหล่านี้เมื่อเติบโตเป็นข้าราชการ
เป็นอะไร เป็นนักการเมืองขึ้นมา ก็โกง นี่คือสิ่งที่เป็นอย่างจริง
ที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง ที่จำเป็นต้องไปประงันยับยั้งหรือต่อต้าน ที่คิด
เรื่องนี้ขึ้นมาผมคิดว่าไม่สามารถปล่อยเรื่องนี้เลยตามเลยดูตาย
ตามยถากรรมได้จึงต้องคิดโครงการและทุกฝ่ายก็เห็นด้วยหลายฝ่าย
อยากมาร่วมแต่เราไม่สามารถตั้งกรรมการได้มากเกินไปอันนี้คือ
สิ่งหนึ่งที่เริ่มในสมัยที่ผมเข้ามาเป็นประธานรัฐสภา

นายชวน หลีกภัย

ประธานรัฐสภา (๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ - ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖)

ถาม - ท่านมีอะไรจะฝากเพิ่มเติมไหมคะ

ตอบ - อยากจะถือโอกาสให้พี่น้องประชาชนทุกวัยนะครับ ทุกหมู่เหล่าและทุกพื้นที่ **ขอให้มีความเชื่อมั่นการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข** เราตัดสินใจเลือกวิถีทางนี้แล้วเมื่อ ๘๘ ปีที่แล้วหลังเปลี่ยนแปลง การปกครองเราตั้งใจเลือกแล้วเราไม่ควรที่จะไปคิดลังเลใจ ที่จะรับ สถาบันนี้หรือไม่รับสถาบันนี้ ไม่ควร เราก็คควรที่ว่ามีอะไรที่เป็น จุดอ่อนต้องปรับปรุงแก้ไข แต่ไม่ควรเปลี่ยนแนวเป็นอย่างอื่น ระบบ นี้เป็นระบบที่ให้ความเคารพนับถือสิทธิของประชาชน แต่เรา อย่าเรียกร้องสิทธิจนลืมน้ำที่ เราต้องย่ำเรื่องหน้าที่ ดั่งนั้นเยาวชน ของเราประชาชนของเราต้องสนใจว่าเรามีหน้าที่ทำอะไร ผมได้ใช้ **พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เรื่องหน้าที่ซึ่งพระองค์ท่านรับสั่งเมื่อปี ๒๕๕๒ และปี ๒๕๕๓ ปกติพระองค์ท่านจะไม่รับสั่งซ้ำ แต่ ๒ ปีนั้นจะซ้ำว่า “ให้แต่ละฝ่าย ทั้งผู้ใหญ่และหมู่คนทุกระดับ รวมทั้งประชาชนพิจารณาให้ถ่องแท้ ว่า หน้าที่ท่านคืออะไร แล้วทำหน้าที่นั้นด้วยความซื่อสัตย์ ให้ดีที่สุด”** ถ้าเราทำได้อย่างนี้ ปัญหาต่าง ๆ ในบ้านเมืองเราแก้ได้ หมดครับ เพราะปัญหากับบ้านเมืองเป็นของคู่กัน อย่าไปตกใจเวลา มีปัญหาบ้านเมืองที่ไม่มีปัญหาไม่มีหรอกครับ ล้วนมีทั้งนั้นมีแต่ว่า

เปิดเผยหรือปกปิดไว้ งานมันมีปัญหาเกิดขึ้นก็ต้องแก้ไข ใคร มีหน้าที่อะไรก็ต้องทำในสิ่งนั้น หลายเรื่องที่เกิดขึ้นมาเพราะคนที่ รับผิดชอบไม่ทำหน้าที่ ในหลวงรัชกาลที่ ๙ จึงได้นำเรื่องนี้มารับสั่ง ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ และ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ สองปีซ้ำ ถ้อยคำเหมือนกันทั้งหมดมีเปลี่ยนบางพยางค์เท่านั้นเอง ก็คือ “ให้ท่านทั้งหลายในสมาคมนี้ และให้ท่านทั้งหลายในที่นี้ รวมทั้ง ประชาชนทุกหมู่เหล่า พิจารณาให้ถ่องแท้ว่า หน้าที่ท่านคืออะไร แล้วทำหน้าที่นั้นให้ดีที่สุดด้วยความซื่อสัตย์ด้วยความรับผิดชอบ ” อันนี้คือ **หัวใจของการที่เราปลูกฝังเรื่องหน้าที่ อย่าไปสอนเรื่องสิทธิ เรียกร้อง แต่หน้าที่ไม่สนใจ อย่างนี้ไม่ดีบ้านเมืองก็อยู่ไม่รอด**

แม้กระทั่งเรื่องเล็ก ๆ ก็ไม่ใช่เรื่องเล็กหรือครบเป็นเรื่องที่ทุกคนรู้ ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ยังรับสั่งว่า “ทุกคนต้องประหยัดนะ ถ้าไม่ประหยัดจะล่มจม” ผมจำแม่นเลยครับคำเหล่านี้ ผมถึงได้พูด กับพวกเราในสภา ว่าเราโชคดีที่มีหน่วยงานอยู่ในนี้ทั้งหมดเราไม่มี สาขาในต่างจังหวัด เราสามารถให้นโยบายและบอกกันวันนี้ได้เลย หากเราประหยัดอะไรได้ง่าย ๆ เช่น ผมอยู่ในห้องทำงาน พอผมออกไปทานข้าวผมก็ปิดไฟ แต่เครื่องปรับอากาศปิดไม่ได้ เนื่องจากเป็นระบบส่วนกลางหรือเมื่อเลิกงานไม่ต้องรอให้ นักการมาปิดให้เรา ก็ปิดของเราเอง ๑ คนไม่ค่อยเห็นผลหรือครบ ๑๐ คนก็เห็นยาก ร้อยคนก็เห็นไม่ชัด พันคนก็คงจะเห็นแล้วว่า วันนึงมันประหยัดได้เท่าไรรู้ อย่งที่ผมไปดู ห้องทำงาน

ห้องละหมาด ห้องพุทธ ห้องคริสต์ไม่มีคนใช้ทั้งอาทิตย์แต่ว่าไฟเปิดสว่างจำทุกวัน ซึ่งไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย เรื่องเหล่านี้อันนี้คือสิ่งที่ขอความร่วมมือจากพี่น้องในสำนักงานที่ว่าทุกอย่างเราต้องช่วยกันประหยัด เพื่อว่าจะได้ประหยัดเงินที่เราใช้ทุกบาททุกสตางค์ ซึ่งมาจากภาษีของประชาชน เป็นของประชาชนทั้งสิ้น อันนี้วางแผนไว้เนื่องจากสภาใหม่ ในวันหน้าว่าเราจะใช้ค่าไฟอย่างนี้ต่อไปไม่ไหวนะ จะต้องคิดหาทางว่าเราจะประหยัดได้อย่างไร ไม่เช่นนั้นค่าใช้จ่าย ค่าไฟ ค่าพลังงานต่อเดือน โดยเฉพาะเครื่องปรับอากาศเนี่ย ต่อปีเราไม่รู้วาก็ร้อยก็พันล้านในวันข้างหน้า เราควรคิดเอาไว้ตั้งแต่เดี๋ยวนี้ เช่นเดียวกับหน่วยงานทั้งหลาย ขอให้พี่น้องประชาชน ผมขอใช้พระบรมราโชวาทของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ที่รับสั่งเอาไว้เพื่อนำมากล่าวให้เป็นข้อคิดกับพี่น้องประชาชน เจ้าหน้าที่ทุกระดับว่า **ขอให้พิจารณาว่าหน้าที่ของท่านนั้นคืออะไร และท่านทำหน้าที่นั้นให้ดีที่สุด ไม่ว่าต่อหน้าและลับหลังใครก็ตาม** ขอฝากไว้ครับ

นายชวน หลีกภัย
ประธานรัฐสภา (๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ - ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖)

คลังหนังสืออมุขยั อับบปฐมฤกษั

หอสมุขรัฐสภา
National Assembly Library of Thailand